

CEVİRİ/TRANSLATION

JÖN TÜRKLER*

(YOUNG TURKS)

Leon Trotsky

Çev./Translated by: Tolga Şirin

“Jön Türkler”, nüfuzlarının zirvesine ulaştı. İçlerinden birinin Meclis Başkanı olduğu Parlamento’nun çoğunluğuna sahipler. Sultan, Avrupa diplomasisinin öpücüklerine boğmak istediği eski isyancılara met-hiyeler düzmekten vazgeçmiyor...

Paris’te yaşayan bir göçmen ve gizli bir gazetenin editörü olan Ahmed Rıza’nın, Lahey’deki ilk uluslararası konferansta Konstantinopolis’in başlattığı zorbalığa karşı Türk halkının savunulması çağrısı yaptığı günden bu yana yıllar geçti. Türk göçmen, hiç tereddütsüz dışarı atılmıştı. Hiçbir diplomatik kulak onu dinlemeye hazır değildi. Hollanda hükûmeti bu “yabancı baş belasını”, sınır dışı etmekle tehdit etmişti. Rıza, Parlamento’nun nüfuzlu üyelerine seslenmek için boşuna uğraşmış, onu görmeyi reddetmişlerdi. Sosyalist Van Kol, kendi başkanlığında, Ahmed Rıza’ya destek çağrısı yaptığı bir toplantı düzenleyerek onu destekleyen tek kişiydi. Bugün, bilakis, Avrupa hükûmetlerinin yarı resmî temsilcileri, Türkiye’nin yeni başkanına tüm Avrupa hükûmetlerinin iyi niyetinden meşru bir şekilde yararlanacağına dair güvence verme telaşı içindeler.

Bulow, Reichstag’a, devrimci darbenin Türk subay kahramanlarına büyük saygı duyduğunu ilan etmekten çekinmiyor (Parvus, bu konuşmayı yorumlarken “Bu dediğinizi hatırlayacağız sayın Krallık Şansölyesi” diye yazdı.)

Zafer, tezlerin en güçlüsüdür ve başarı, tavsiyelerin en etkilisini oluşturur. Ama zaferin sırrı ve bu şaşkıncı başarının açıklaması nedir? Bu konuda Rech gazetesi, Türkiye’deki solu eleştirerek, ülkenin farklı sınıflarının, mevcut ekonomik hiyerarşiyi korumak için ortaklaşa savaş-tıklarını ve böylece ekonomik olarak hâkim sınıfların devrimde yer alan

* Bu metin, 3 Ocak 1909 günü Kievskaya Mysl’de yayımlanmıştır.

ve gösterdikleri çabayla zafere ulaşılan kitlelerin üzerindeki hegemonyalarını koruduklarını yazdı.

Ayrıca, Novoye Vremya, Kadet Partisi'ne hitaben, ikiyüzlü bir ahlakçı tonla yaptığı konuşmada, Rusya'nın doktriner liberallerinin aksine "Jön Türkler" in vatansever milliyetçilik bayrağını sıkıca tuttuklarını ve kendilerini, halkın monarşist ve dinsel inançlarından bir an için bile ayırmadıklarını, bu nedenle güç kazandıklarını söyledi. Özel hayatta olduğu gibi siyasal alanda da ahlakçılıktan daha kolay bir şey yoktur. Hiçbir şey bundan daha kolay ama bir o kadar da işe yaramaz olamaz. Yine de birçok insan, olayların gerçekliğini incelemek zorunda olmadıkları için bunda belirli bir cazibe buluyor. "Jön Türkler" in yankı bulan bu başarılarının ve neredeyse hiçbir fedakârlık veya çaba harcamadan kazandıkları zaferin sırrı nedir?

Devrimi, gerçek anlamda önemli kılan şey, Devletin kontrolü için verilen bir savaştır. Bu ise doğrudan orduya dayanır. Bu nedenle tarihteki tüm devrimler şu soruyu keskince gündeme getirmiştir: Ordu kimin tarafında? Bu öyle ya da böyle, her hâlükârda cevaplanmalıdır. Türkiye'deki devrim bakımından, bu özgürleştirici fikirleri ortaya koyan, ordunun ta kendisidir. Sonuç itibarıyla burada yeni bir sosyal sınıf, Ancien Régime'in (eski rejim ç.n.) silahlı direnişini aşmak zorunda değildi; aksine, adamlarını Sultan'ın hükûmetine karşı yönlendiren devrimci subaylara destek veren koroyu destekleme rolünden memnun olurlardı.

Türkiye, tarihi kökenleri ve gelenekleriyle askeri bir devlettir. Şu anda, ordusunun göreceli büyüklüğü bakımından Avrupa Milletleri arasında ilk sırada yer alır. Büyük bir ordu, bazıları uzun hizmetleri nedeniyle rütbece yükselmiş hatırı sayılır sayıda subaya ihtiyaç duyar. Ancak Yıldız (Sultan'ın sarayı), tarihsel gelişimin gereklerine karşı barbarca direnişine rağmen, ordusunu bir ölçüde Avrupalılaştırmak ve eğitilmiş insanlara açmak zorunda kaldı. Bu sonuncular, bundan yararlanmak için beklemedi. Türk sanayisinin önemsizliği ve düşük düzeydeki kent kültürü, Türk aydınlarına askerlik veya kamu hizmeti kariyeri dışında neredeyse hiçbir seçenek bırakmadı. Böylece Devlet, oluşum sürecinde olan burjuva ulusun militan öncüsünü kendi merkezinde örgütledi: eleştirel ve hoşnutsuz aydınlar grubunu. Son birkaç yıldır, maaşların ödenmemesi veya terfilerdeki gecikmeler nedeniyle Türk ordusunda kesintisiz bir dizi karışıklık yaşandı. Askerler bir telgraf istasyonunu ele geçirdi ve Saray ile doğrudan görüşmelere başladı. Sultan'ın entrikacılar zümresinin bo-

yun eğmekten başka çaresi yoktu ve ordu, alaydan alaya, isyan okulunda yetişti.

Ayaklanmanın başarısından sonra, çok sayıda Avrupalı siyasetçi ve gazeteci, duyurgalarını her yere uzattığını söyledikleri “Jön Türkler” tarafından yaratılan parlak bir organizasyonun gizemli atmosferinden bahsetti. Bu saf fikir, başarının neden olduğu takıntılı batıl inançları yansıtmaktan başka bir şey yapmadı.

Aslında, özellikle Konstantinopolis ve Edirne garnizonlarındaki subaylar arasındaki devrimci bağlar açıkça yetersizdi. Niyazi Bey ve Enver Bey’in kendilerinin de itiraf ettiği üzere isyan, “Jön Türkler” “büyük ölçüde hazırlıksız” kalmışken patlak verdi. Onlara yardımcı olan şey, bir ordunun otomatikman örgütlenmesiydi. Lime lime olan ve açlık çeken askerlerin kendiliğinden oluşan tatminsizliği, onları, doğal olarak, hükûmete siyasi olarak karşı çıkan subayları desteklemeye yöneltti. Böylece ordunun mekanik disiplini, doğal olarak devrimin iç disiplinine dönüştürüldü. Bürokratik makinenin çöküşü ordunun isyanıyla birleşti. Eski Sırp bakan Vladan Georgieviç’in yazdığı küçük bir kitapta, ayaklanmanın başlangıcında, üç Makedon ilçesinin kaymakam ve mutasarrıflarının, (Türkiye’nin ilçelerinin yöneticileri ve yardımcıları) yöre sakinlerini Sultan’ın sarayına telgraf çekip 1876 Anayasasına dönüş çağrısı yapmaları için telgraf göndermeye davet ettiği bilgisini buluyoruz. Bu koşullar altında Abdülhamid’in kendisini Şûrâ-yu Ümmet komitelerinin (İttihat ve Terakki komitelerinin) fahri başkanı olarak önermekten başka yapacak bir şeyi kalmayacaktı.

Türk Devrimi, başarması gereken görevlerle (ekonomik bağımsızlık, ulus ve devletin birliği ve siyasal özgürlükler) burjuva ulusun kendi kaderini tayinine tekabül etmekte ve bu anlamda 1789 ve 1848 devrimlerinin gelenekleriyle bağlarına işaret etmektedir. Fakat subayları tarafından yönetilen ordu, ulusun yürütme organı gibi işlev görmüş ve bu, olaylara başından itibaren askeri manevraların planlı karakterini vermiştir. Yine de geçen temmuz ayında Türkiye’deki olayları basit bir *pronunciamento* (askeri isyan ç.n.) olarak görmek ve bunları Sırbistan’daki diğer bazı askerî-hanedan darbesine benzer şekilde ele almak (ki birçok kişi bu hatadan mustarıptır) tamamen aptallık olacaktır. Türk subaylarının gücü ve başarılarının sırrı, zekice organize edilmiş bir planda ya da şeytani becerilere dayanan komplo yeteneklerinde değil, toplumun en ileri sınıflarının onlara gösterdiği aktif sempatide yatıyor: tüccarların, zanaatkarla-

rın, işçilerin, idarenin ve din adamı kesimlerinin ve nihayet köylülerin örneklediği kırsal kesimdeki kitlelerin.

Gelgelelim tüm bu sınıflar, yanlarında sadece “sempatilerini” değil, menfaatlerini, iddialarını ve umutlarını da beraberinde getiriyor. Uzun süredir boğulmuş olan toplumsal özelemleri artık açıkça ifade ederlerken, Parlamento onlara, onları öne sürmek için bir alan sağlıyor. Türk Devrimi’nin çoktan bittiğini düşünenleri acı hayal kırıklıkları bekliyor. Hayal kırıklığına uğrayacaklar arasında sadece Abdülhamid değil, “Jön Türk” Partisi de var.

İlk sırada ve her şeyden önce ulusal sorun var. Milliyetler ve dinler söz konusu olduğunda Türk nüfusunun karışık kompozisyonu, güçlü özyönetim eğilimlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Ancien Régime, bunların üstesinden, yalnızca Müslümanlardan toplanan ordunun mekanik ağırlığıyla gelmeyi umuyordu. Aslında, Devletin parçalanmasına yol açan şey budur. Abdülhamid döneminde Türkiye Bulgaristan, Doğu Rumeli, Bosna, Hersek, Mısır, Tunus ve Dobruca’yı kaybetti. Küçük Asya, Almanya’nın ekonomik ve politik diktatörlüğünün aciz avı oldu. Devrimin başlangıcında Avusturya, Makedonya’ya stratejik bir rota sağlamak için Novibazar’ın sancağından (bölgesi) geçen bir demiryolu hattı inşa etmek üzereydi.

Ayrıca İngiltere, Avusturya’ya karşı, Makedonya’nın özerkliği fikrini açıkça destekledi... Türkiye’nin parçalanmasının gözle görünür bir sonu yoktu. Bununla birlikte, ekonomik olarak birleşik sınırları belirlenmiş bir bölge, ekonomik kalkınma için temel bir koşuldur. Bu sadece Türkiye için değil, tüm Balkan Yarımadası için geçerlidir. Bu ulusal çeşitlilik değil, onu bir lanet gibi ağırlayan birçok Devlete bölünmüş olma gerçeğidir. Gümrük sınırları onu yapay olarak ayrı parçalara ayırmaktadır. Kapitalist güçlerin entrikaları Balkan hanedanlarının kanlı entrikalarıyla bağlantılıdır. Bu koşullar devam ederse, Balkanlar yarımadası Pandora’nın kutusu olarak kalacaktır. İsviçre veya Birleşik Devletler modeline benzer demokratik ve federal bir temelde tüm Balkan milletlerinin yalnızca tek bir devleti, Balkanlar’a iç barış getirebilir ve üretici güçlerinin geniş bir şekilde gelişmesi için gerekli koşulları sağlayabilir.

“Jön Türkler” bu yaklaşımı kesinlikle reddettiler. Hâkim milliyet temsil etmek ve kendi ulusal ordusuna sahip olmak; ulusal merkeziyetçilere tutunmakta ve öyle kalmaktalar. Sağ kanat, il düzeyinde bile olsa öz yönetime sürekli olarak karşı çıkıyor. Güçlü öz yönetim eğilimlerine karşı mücadele, “Jön Türkler”in sağlam bir merkezi otoriteyi tercih et-

mesine neden olmaktadır ve onları Sultanla “quand meme” (bile ç.n.) ile bir anlaşmaya doğru iter. Bu, Parlamento’da ulusal çelişkiler düğümü patlak vermeye başlar başlamaz, “Jön Türkler” in sağ kanadının açıkça karşı devrimin tarafına geçeceği anlamına gelir.

Ulusal sorunun ardından toplumsal sorun gelmektedir. Birincisi, köylülük vardır. Köylüler, militarizmin ağır yükünü taşımaktadır ve bir tür yarı-köleliğe maruz kalmaktadır. Köylülerin beşte biri topraksızdır, köylülerin yeni rejimden talep edecekler bedel büyüktür. Yine de, Makedonya ve Edirne’deki tek devrimci örgüt (Bulgar Sandanski grubu) ve Ermeni devrimci örgütleri (Taşnaklar ve Hınçaklar) az çok radikal bir tarım programı sunmuşlardır. Beylerin ve toprak sahiplerinin hâkim olduğu “Jön Türkler”e önderlik eden partiye gelince, onların milliyetçi-liberal körlüğü, bir tarım sorununun var olduğunu inkâr etmelerine neden olmaktadır. Açıktır ki, “Jön Türkler”, parlamentarizmin biçim ve usullerini kullanarak yeni bir yönetime teslim olmanın köylüleri tatmin etmek için yeterli olacağını ummaktadır. Çok yanılıyorlar. Kırsal kesimdeki yeni düzenden duyulan memnuniyetsizlik, köylülerden oluşan orduda da kaçınılmaz olarak daha büyük bir yansıma bulacaktır. Askerlerin bilinci son birkaç ayda önemli ölçüde artmıştır. Subaylara dayanan bir parti, köylülere hiçbir şey vermeksizin ordudaki disiplini sıkılaştırmaya çalışırsa, daha önce olduğu gibi bu subayların Abdülhamid’e karşı çıkmış olması gibi, bu defa da askerler subaylarına karşı bir kez daha ayağa kalkabilir.

Tarım sorununun yanı sıra, emek sorunu vardır. Türk sanayisi, çok zayıf demiştik. Sultan’ın rejimi sadece ülkenin ekonomik temellerini baltalamakla kalmamış, aynı zamanda, proletaryanın sağlıklı korkusunun motivasyonu, fabrikaların inşasına kasten engel de yaratmıştır. Yine de rejimi bu tehlikeye karşı tamamen korumanın imkânsız olduğu ortaya çıkmıştır. Türk devriminin ilk haftalarına halk fırınlarında, matbaalarda, tekstilde, ulaşımdaki ve tütün fabrikalarındaki, liman iskele ve demiryolu çalışanları arasındaki grevler, limanlardaki işçiler ve demiryolları damgasını vurdu. Avusturya mallarının boykotu, bu kampanyada belirleyici bir rol oynayan Türkiye’nin genç proletaryasını, özellikle de liman işçilerini daha da harekete geçirmiş ve onlara ilham vermiş olmalıdır. Fakat yeni rejim, işçi sınıfının siyasi doğuşuna nasıl tepki vermiştir? Bir grev için zorla çalıştırmayı dayatan bir yasayla. “Jön Türkler” programında, işçilere yardımcı olacak kesin bir önleme ilişkin tek bir sözü yoktur. Yine de, Türk proletaryasını “quantité négligeable” (ihmal edilebilir

nicelik ç.n.) olarak ele almak, ciddi beklenmedik olaylar riskini almak anlamına gelir. Bir sınıfın önemi asla sadece sayılarıyla değerlendirilmemelidir. Çağdaş proletaryanın gücü, sayı küçük olsa bile, ülkenin yoğun üretim kapasitesini ve en önemli iletişim araçlarının kontrolünü elinde tutmasına dayanır. “Jön Türk” partisi, kapitalist ekonomi politiğın bu temel niteliğine ve sert gerçekliğe karşılaşacaktır.

Bunlar, Türk Parlamentosunun yerine getirmek durumunda olduğu işlev bağlamında görülmesi gizli olsalar bile, büyük toplumsal çelişkilere dir. “Jön Türkler” Bu 240 milletvekilinin yaklaşık 140’ından destek alıyor. Başta Araplar ve Yunanlılar olmak üzere yaklaşık 80 milletvekili, “ademi merkezietçiler” bloğunu oluşturmaktadır. Prens Sabahaddin, onlarla ittifak kurarak nüfuz ve siyasi bir temel aramaktadır ve bugün kendisinin net bir yönü olmayan amatör bir hayalperest mi yoksa henüz elini göstermemiş bir entrikacı mı olduğunu söylemek zordur. Aşırı solda, sıralarına bazı sosyal demokratları da dâhil eden Ermeni ve Bulgar devrimciler bulunmaktadır.

Türkiye’deki temsilciler meclisinin dış görünüşü budur. Ancak “Jön Türkler” ve “ademi merkezietçiler”, toplumsal sorunlara yanıt olarak, koltuklarını sallayacak denli belirsiz politikalar sergiliyor. Bununla birlikte, Türk parlamentarizminin kaderi için daha da önemli olan, Parlamento dışında faaliyet gösteren güçler, yani yabancılar, köylüler, işçiler, asker kitesidir. Bu grupların her biri, yeni Türkiye’nin çatısı altında kendisine mümkün olan en geniş yeri elde etmek istiyor. Her birinin kendi çıkarları vardır ve devrimde her biri kendi yolunu izlemektedir. Türk Parlamentosundaki tüm bu güçlerin akıbetini önceden tahmin etmek saf bir kumardır; yani bu, bir büro veya kütüphanede yapılan hesaplamalarla, sadece liberalizmin doktriner ütopyacıları için anlam taşıyan bir girişimdir. Tarih asla böyle işlemez.

Ülkenin yaşayan güçleri arasında sert bir çatışma olacak ve hepsi mücadele sonucunda “sonuç” almaya zorlanacaklar. Bu nedenle, geçen temmuz ayında Makedonya’da Parlamento çağrısına yol açan askeri ayaklanmanın, devrimin sadece bir önsözü olduğunu düşünüyorum: drama hala önümüzdedir.

Yakın gelecekte Türkiye’ye ne olacak? Tahmin etmeye çalışmak beyhudedir. Açık olan bir şey var ki, Devrim’in zaferi Türkiye’de demokrasinin zaferi anlamına gelecektir; demokratik Türkiye bir Balkan Federasyonu’nun temeli olacaktır ve bu Balkan Federasyonu, Yakın Doğu’nun tüm “eşek arıları”nın yuvasını, sadece bu mutsuz yarımadayı

değil, tüm Avrupa'yı fırtınalı bir şekilde tehdit eden kapitalist ve hanedan entrikalarıyla birlikte tek seferde ve tamamen temizleyecektir.

Sultan'ın restorasyonu ve despotluğu, Türkiye'nin sonu anlamına gelmekte ve Türk Devleti'ni onu yontmak isteyenlerin insafına bırakmaktadır. Türk demokrasisinin zaferi ise tam tersine barış anlamına gelmektedir. Henüz hiçbir şeye karar verilmemiştir! Avrupalı diplomatların Türk Parlamentosundaki sıcak gülümsemelerinin ardında, Türkiye'yi paramparça etmek için, iç zorluklarından ilk fırsatta yararlanmaya hazır, yağmacı kapitalistlerin hayvani çeneleri dururken; Avrupa demokrasisi tüm sempatisi ve gücüyle “Yeni” Türkiye'yi desteklemektedir: Henüz var olmayan, doğmak üzere olan bir Türkiye'yi.